

pokles. Pověčně možno říci, že státy na východ od nás ležící, i při celkovém poklesu vývozu našeho do nich, stále jsou ještě pro nás nejdůležitějším odbytištěm. Úbytek exportu pak, který zde přece jenom nastal, nahraňuje si průmysl náš zejména zvětšeným vývozem do Německa a do zemí západních a zámořských. A tak dosud není vývoz náš ustálen, jakž ani jinak býti nemůže při stále ještě rozbourěných hospodářských i politických poměrech světových.

Z P R Á V Y.

Pozdrav slovenským spolupracovníkům! Kolegiální spolok »Právník« při univerzitě Komenského v Bratislavě letošním rokem sdružuje své síly ve společné práci v našem listě, který tak se stává orgánem celé mladé generace československé. Čeští a moravští právníci vítají do tohoto kruhu slovenské druhy s radostí, že se uskutečňuje součinnost na jedné roli a nelekajíce se překážek slibují si vzájemnou podporu k dosažení vytčených cílů a zdárnému provedení svých myšlenek. Zdar společné práci!

Prof. Dr. Václav Hora padesátníkem. Prof. Dr. Hora dožil se 9. září letošního roku padesátých narozenin. Mladým českým juristům je prof. Hora všeobecně znám jako vynikající odborník, ale i jako skvělý učitel. Četná je řada jeho žáků, poněvadž prof. Hora je dosud jediným reprezentantem svého oboru na universitě Karlově a také jediným českým profesorem civilního soudního řádu vůbec. Všichni vzpomínají jeho klidného, sympatického hlasu, jímž zasněvoval je do disciplíny poměrně velmi abstraktní a proto pro začátečníky značně obtížné a mnozí z nich vztají se názorem, že to byl právě on, který svým skvělým výkladem vzbudil v nich pro svůj obor zájem, ale i lásku. Nemohouce pokusiti se bohužel o podrobnější rozbor díla Horova, připojujeme k informaci čtenářů aspoň stručný přehled hlavních jeho literárních prací. Poprvé na veřejnost vystoupil prof. Hora u příležitosti sjezdu českých právníků r. 1904, na němž přednesl themata, týkající se 1., 2. a 4. otázky II. sekce sjezdové, které v protokole sjezdovém došly také uveřejnění. Z dalších prací budtež uvedeny: »Kvittance a náklady její v řízení exekučním« (Právník 1904), »Nesouhlas stavu knihovního se stavem skutečným v řízení exekučním« (Právnícké Rozhledy 1904), »Odložení a zrušení exekuce a jich poměr k řízení přístupovému« (tamtéž 1905), »O zásadách práva exekučního v případech plurality věřitelů« (Sborník 1905), »O důvodu zmatečnosti dle § 477 č. 9 c. ř. s.« (Právník 1906), »Může-li soud poručenský rozhodovati o výši alimentace, již otec nemanželskému dítěti má poskytovat, v řízení nesporném« (Právník 1906), »Veřejná obchodní společnost v procesu« (Sborník 1908), »O právu opravy v civilním procesu« (tamtéž, také německy Zentralblatt für die jur. Praxis, sv. 29), »Ještě slovo k § 206, odst. II. ex. ř.« (Zprávy Práv. Jednoty Moravské 1908), »Justiční reforma v Německu« (Právník 1909), »Snahy o reformu procesního práva v říši německé« (Sborník 7909), »Osnova jazyková a její poměr k civilnímu řádu soudnímu« (Právník 1910), »Nový uherský civ. řád soudní a jeho vliv na příslušnost zdejších soudů« (Právník 1911), »O příslušnosti ve sporech z poměrů služebních« (Sborník 1912), »Poměr osnovy zákona o ochranné výchově k řízení nespornému« (Ochrana mládeže 1912), »Noch ein Wort zu dem Erlasse des k. k. Justiz-Ministeriums vom 17. August 1912« (Juristische Blätter 1912), »Dosah zásady vyhledávací ve sporech manželských« (Sborník 1915 a něm. v Allg. oest. Gerichtszeitung 1916), »Konkursní komisař v novém řízení konkursním« (Právník 1916), »Schreibfehler im Urteile als Berufungsgründe« (Notariatzeitschrift 1916), »Exekuční vymáhání nároků alimentálních« (Ochrana mládeže 1917),

»Jazykový zákon« (Publikace státověd. společnosti 1920), »K otázce jazykového práva cizozemců v československé republice« (Právník 1921), »Přípravné práce ku sjednocení civilního řádu soudního« (Právník 1922), »K nauce o stranách ve sporu.« (Pocta Heyrovského 1923.)

Četné jsou také Horovy monografie. R. 1906 vydal v knihovně »Sborníku« »Nauka o přístupu« a »Procesní úkony podle práva rakouského«. R. 1910 tamtéž: »Procesní úprava kollise nároků.« R. 1914 v Knihovně Všehrdu »Odvolání podle rak. civilního řádu soudního« a u Manze 1916 »Der Konkurskommissär«. Z posledních prací sluší citovati »Civilní řád soudní na Slovensku« (Knihovna »Právního obzoru I. 1922 — před tím v Právním obzoru bratislavském), Učebnici procesního práva I. díl (vlastním nákladem) a zdařilý překlad civilního soudního řádu ve sbírce »Kompasu«. Od r. 1910 je prof. Hora redaktorem »Právnicka«. S.

II. právnícký sjezd. Přípravný komitét publikoval v červencovém čísle »Právnicka« řá d s j e z d o v ý, v němž překvapuje ignorování právní historie, ústavního práva, národního hospodářství a mezinárodního práva. Nebude se také vůbec jednat o stavovských otázkách a o organizaci práce. Pokud se dalších přípravných prací dotýče, jedná se dosud mezi zúčastněnými »Právníckými jednotami« o otázkách. Doba konání sjezdu nebyla určena. V.

Nález volebního soudu o ztrátě poslaneckých mandátů dra Vrbenského a jeho tří společníků a zejména jeho odůvodnění vyvolalo řadu novinářských i právníckých kritik a odsouzení. V prvé řadě činěna vol. soudu oprávněná výtka, že překročil kompetenční ustanovení § 13 zák. o volebním soudě; podle něhož rozhoduje tento o ztrátě mandátu výlučně ve dvou případech: když totiž zvolený po volbě ztratil volitelnost a když přestal býti z důvodů nízkých a nečestných příslušníkem své strany; kdežto volební soud zbavil jmenované poslance mandátů z důvodů v § 13 nejmenovaných. Tento právnícký poklesek jest vysvětlitelný jedině tím, že tu vol. soud projevil úsilivnou snahu řešiti věc čistě právnícky bez intervence úvah politických. Ale právě tím ocitl se v rozporu se zákonem, který ho v tomto případě povolává nikoliv k řešení otázky právnícké, nýbrž čistě politicko-mravní. Úkol vol. soudu je tu velmi obtížný. Není tu obdoby se soudcem trestním, který rozhoduje otázku ztráty práva volebního na základě úvahy, zda čin trestný byl spáchán z pohnutek nízkých a nečestných. Zde není nesnadno uvážiti, zda čin trestný jest nadto kvalifikován zvláštní nízkostí mravní, neboť tu jde o nízkost a nečestnost v obyčejných vztazích životních, tedy o otázku obecné morálky, kde názor soudce nebude se zpravidla lišit od shodného názoru vši veřejnosti. Stejně snadno učiní si soud úsudek o nízkosti a nepočestnosti jednání poslance resp. senátora, který by byl vyloučen ze strany pro nějaký trestný neb nemravný čin, tedy pro čin, pro který by někdo mohl býti vyloučen z jiné korporace neb spolku, bojkotován ve společnosti, vyděšen a pod. Neskonale těžší jest však postavení soudu, který má mravně kvalifikovati čin politický nemotivovaný egoismem. Už proto, že zde půjde skoro vždy o otázku eminentně politickou, o politické — vši veřejnosti dychtivě sledované — zhodnocení politických činů a osobností, tedy úkol dosud nikdy soudu neukládaný. K tomu pak přistupuje nutnost záporné zhodnocení těchto osob vysloviti výrazy, které v tomto spojení jsou přece jen příliš silné.

Ale přes to neměl se vol. soud vyhýbatí řešení právě této otázky, neboť k ničemu jinému jej zákon nepovolává. Bude musit tak učinit příště. Bude si musit především položit zásadní otázku, zda v oné nízkosti a nepočestnosti chce viděti jen porušení mravních zásad obecných nebo i porušení t. zv. »politické morálky«, nepsaného to stavovského politicko-parlamentárního kodexu, podle něhož za určitých okolností bude odsouditi i čin motivovaný pouhým neegoistickým politickým přesvědčením.

V případě zcela obdobném případu zmíněných čtyř poslanců může příště vol. soud uvážit dále onu quaestio facti, zda dotyčný držitel mandátu nepodepisoval abdikační revers spoléhaje již vzhledem k § 22 úst. list. na jeho neplatnost čili zda jej nepodepisoval jsa si vědom toho, že v případě rozporu svého mínění s míněním většiny strany poruší buď dané slovo nebo § 22 úst. listiny. —n—

Britská říše. (Z přednášek Dra A. P. Newtona, profesora londýnské university.) Britská říše je skupina útvarů velmi odlišných co do rasy, povahy i politického vývoje. Skládá se z britských ostrovů (Anglie, Skotsko, Wales), dominií, kolonií a protektorátů. Britská říše, s níž bude moci konkurovati jen Japonsko, má svůj vznik v kolonizaci a dobrovolných ústupech. Nebylo zde fyzické moci, centralismu ani militarismu. Pojítky rozsáhlé britské říše jsou vrchní správní úřady, král a loďstvo; říši tuto možno nyní nazvati svazem národů ve Svazu Národů.

Samosprávná dominia (Kanada, Austrálie, Jihoafrická Unie, Nový Zeeland a Nový Foundland, Irský svobodný stát a Rhodesia) jsou dvojího původu: buď utvořena z federací (první tři dominia), nebo nabyla statu dominií použitím královské prerogativy. Kanada je první dominium vzniklé z federace čtyř provincií ve smyslu zákona The Imperial Act 30—31 Victoria C 3 r. 1867. Nový Jižní Wales založen r. 1788 jako trestanecká osada; Západní Austrálie poprvé navštívena Angličany r. 1688, formálně převzata do svazku říše 1829, Tasmanie 1803, Jižní Austrálie a Victoria 1836, Queensland 1859. Společnou jest federální rada premiérů; federace postupuje uspišena celními nesnáze mezi státy, až r. 1900 vzniká ze šesti států pospolitá obec (The Commonwealth of Australia) zákonem The Imperial Act 63—64 Victoria C 12. — Jihoafrická Unie: Mys Dobré Naděje, původně majetek holandské společnosti východoindické, r. 1795 obsazen Brity, r. 1803 vrácen republice batavské, r. 1806 znovu obsazen Brity a r. 1814 navždy postoupen britské koruně. Význam Jižní Afriky stoupá objevením diamantů a zlata, železniční spojení se rozšiřuje. R. 1848 anektuje Britsko oranžský svobodný stát, avšak ne na dlouho; vrací jej Holanďanům a zabírá Transvaal. Než i tento vrací se Holanďanům s výminkou britské suverenity. Po skončení boerské války (1899—1902) anektovány oba holandské státy. R. 1906—1907 Transvalu i Oranje-River Colony udělena autonomie. Unie čtyř států uzákoněna Imperial Act-em G. Edward VII. C 9; nezanikla možnost připojení Rhodesie jako pátého člena k Unii.

Indie je jediná část říše, již možno srovnati se starověkými říšemi; dvě třetiny jsou podrobeny britské správě, jedna třetina, povětšinou domorodé státy, jest pod britskou ochranou. Podle nynějšího politického rozdělení rozpadá se Indie na devět hlavních provincií (Madras, Bengal, Bihar-Orisne, Agra-Oudh, Bombay, Assam, Punjab, Střední provincie a Burma) a 6 menších provincií (Severozápadní pohraniční provincie, britský Baluchistan, Ajmet-Merwara, Coorg, Ardanam, ostrovy Nikobarské a Delhi). Domorodých států je asi 700. Malý stát Bhopal, jediný z indických států, je ovládn ženškou rukou. Na britském teritoriu sídlí asi 247 milionů obyvatelů; domorodé státy mají 72 mil. obyv., sídlí tudíž v celé Indii 319,000,000 lidí. Poměr Anglie k Indii jest přátelský: indičtí zástupci přibráni na říšskou konferenci r. 1917, do válečného kabinetu, ba zasedají i na mírových konferencích. Anglie hodlá v budoucnu podporovati, ovšem nikoli náhle, samosprávu; konečným cílem je politické osvobození.

Kolonií postupně ubývá, protektorátů naopak přibývá. Kolonie mají zastupitelské instituce, nikoli však odpovědnou vládu. Protektorát se zakládá na tom, že ochranná mocnost odvozuje své postavení ze smlouvy uzavřené s chráněným svazem, jenž má zřízení primitivního rázu, Protektoráty jsou považovány za cizí půdu a jsou spravovány ministerstvem pro Osady. Zřízení protektorátů existuje asi od 40 let, avšak je opřeno o bohaté zkušenosti. Africké protektoráty jsou velmi

rozsáhlé; jsou obydleny černochoy. Asijské protektoráty menší rozsah nahrazují bohatou produkcí čínu a gummy. Primitivní rasy africké a asijské spokojeně žijí pod britským panstvím, jež si je nedovoluje utiskovati. Je to zcela pochopitelné, uvážíme-li, že kromě 2—3 úředníků a několika misionářů není v celém protektorátě jediného bělocha. Proto se v Anglii věnuje velká péče výchově koloniálního správního úřednictva.

M. Jirásek.

Právo autorské ve Spojených Státech (The Law of Copyrights in the U. S.) byl název poslední přednášky Dra Alberta Putneyho, děkana práv, a diplom. fakulty ve Washingtoně. Porovnav ústavu Č. S. R. a U. S. A. v první přednášce, obíral se v následujících přednáškách ústavními dějinami a ústavním právem Spojených Států a mezinárodním právem s hlediska amerického; v poslední své přednášce, dne 17. května, přikročil k velmi zajímavému tematiku: k autorskému právu ve Spoj. Státech. Zásadním rozdílem mezi evropským a americkým právem je důraz, kladený na formality, jichž splnění kongres stanovil za podmínky k dosažení autorské ochrany. Výhrada (notice), uložení exemplářů (copies) a zápis (registration) jsou jmenovanými podmínkami. První z nich jest *conditio sine qua non*; druhé dvě formality, uložení a zaznamenání opisu v Copyright Office, nejsou podmínkami pro nabytí práva, musí býti však splněny, aby se umožnila faktická ochrana aut. práva (stíhání pro porušení aut. pr.). Ve většině evropských států nehledí se tak přísně na formální stránku; kopiář a registrace sledují jen veřejný zájem: opatření státních knihoven a přehled knižní a vůbec tiskové produkce. Samo právo však nezávisí na těchto formalitách. Podle Bernské konvence (1886), obnovené v Berlíně (1908) rozšiřuje se autorská ochrana propůjčená státem na původní díla automaticky, bez jakýchkoli formalit, na všechny státy, jež příslušejí k Unii. Významným a pro evropské autority důležitým jest *datum publikace díla*; jest buď počátkem ochrany nebo dobou ztráty aut. práva, uveřejní-li totiž cizozemský autor své dílo, nesplniv dříve podmínek pro získání ochrany. Po publikaci jest pozdě domáhati se ochrany. Dramatické a hudební skladby, jež nejsou reprodukovány k prodeji, získávají ochrany pouhým uložení v Copyright Office; pak-li však dílo by mělo býti uveřejněno, ztrácí se ochrana a možno této nabytí rádnou výhradou, uložení a zápisem. Nutno zdůrazniti, že americké právo poskytuje ochranu občanům cizích států pouze za cenu vzájemnosti. Před rokem 1891 nemohl cizozemec vůbec získati autorské ochrany ve Spojených Státech. Od té doby příslušníci států, poskytujících aut. ochranu americkým občanům, mohou ji získati v U. S. A., když podmínka — vzájemnost — byla úředně prezidentem proklamována (viz Bulletin, ed. Cop. Office Nro 14, 1921). Autorská ochrana může býti mravně získána smlouvou; jest tomu tak s Německem a s Uhlami (před válkou). Obyčejně se ta záležitost vyřizuje čestnou diplomatickou; když Státní Departement zjistí, že dotčený cizí stát vyhovuje podmínce tím, že propůjčuje ochranu americkým občanům, prezident proklamuje propůjčení ochrany od udaného data. V poměru k Československu dosud k takovému zároku nedošlo — proto díla československých příslušníků, nemohou v U. S. A. dojíti autorské ochrany; v platnosti zůstávají aut. práva získaná rakouskými příslušníky před válkou, ovšem, nebyla-li zrušena zákonem o obchodování s nepřítelem. Českoslovenští občané, kteří té doby uveřejní svá díla bez splnění podmínek, stanovených americkými zákony, pozbývají svého práva a jejich díla jsou volná. Příslušník státu, jenž je v reciprocitě aut. ochrany se Spojenými Státy, chce-li získat ochrany ve Spojených Státech, zachová se různě, podle toho, jedná-li se o knihy, dramatické či hudební skladby nebo díla umělecká. V prvním případě získá ochranu tiskovým označením o autorském právu v zákonné formě na knize v době její publikace. Exemplář zašle současně Copyright Office, Library of Congress, Wa-

shington, D. C. a současně s registrací, zapraviv poplatek 1 dollar. Dram. skladby uveřejněné vyžadují k získání ochrany téžoh postupů jako knihy; neuveřejněné získávají ochrany pouhým uložením kopie. Hudební skladby jsou chráněny podobně jako skladby dramatické. V případě uveřejnění je zapotřebí nového uložení a zápisu. Umělecká díla (malířská neb sochařská) jsou chráněna po zaslání fotografie díla na Cop. Office se žádostí a poplatkem. Časopisy — podobně jako knihy. — Pokud filmu se týče, dlužno podotknouti, že kopie filmu mohou býti opět vyzvednuty zástupcem oprávněného ihned po vyhotovení registrace; činí se tak z toho důvodu, že kopií filmu se zhotovuje nepatrný počet, nehledě k tomu, že jsou velmi cenné. —

Přednáška nabyla zajímavosti též tím, že před ní zmínil se prof. Dr. K. Herman-Otavský o nynějším stavu našeho autorského práva a o jeho nejbližších změnách.

M. Jirásek.

Exkurse semináře profesora dra Mildschuha do Úpice a Náchoda.

Exkurse tato uspořádána byla do textilních továren v Úpici a Náchodě dne 25. a 26. května tohoto roku. Exkurse podobné jsou pro ty, kdož se zabývají nár. hospodářstvím nesmírně důležité, neboť pravý hospodář nesmí znáti svůj obor jen z mrtvých liter knih a časopisů, nýbrž on musí míti především znalost skutečného hospodářského života, který je předmětem jeho studií; pak bude cítiti pod mrtvými literami tep a život všech hospodářských jednotek a hlavně bude moci stále skutečností ověřovati všechny theorie, které se mu předkládají. Je-li tedy cílem těchto exkursů seznání toho skutečného hospodářského života v jeho jednotlivých složkách, pak bylo cíle tohoto exkursu naší plně dosaženo. Pod vedením p. prof. dra Mildschuha přibyla výprava 25. V. do Úpice, kde byla skvěle přijata a pohoštěna p. velkopřemyslníkem Morawetzem, který pak spolu s p. ředitelem továrny provedl výpravu svými závody. Jistě mluvím ze srdce všech účastníků, vzdávám-li ještě na tomto místě p. velkopřemyslníkovi za jeho laskavé přijetí náš srdečný dík. Přádelna a tkalcovna juty fmy Morawetz spolu s přádelnou lnu je největším podnikem tohoto druhu v Československu. Má 6000 vřeten. 1600 dělníků, z čehož dnes pracuje asi na 900. P. Morawetz nám též učinil zajímavá sdělení o technice obchodu s jutou. Juta, která roste jen v Indii, se nakupuje prostřednictvím londýnských a hamburských agentů v Kalkutě, odkud se vozí k nám přes Hamburk. Zde se zadrží 10% nákladu pro event. spory před arbitračním soudem v Londýně. Všechnen nákup u nás provádí Ústí, svaz čl. jutových továren v Úpici. Průmysl tento je odkázán na export, který v státech nástupnických je stížen kromě jiných okolností též drahou naší dopravou; tak doprava jutových tovarů z Úpice do N. Yorku je lacinější než z Úpice do Bratislavě! Dnes je hlavní odbytiště jutových tovarů Unie. Prohlídkou humanitních ústavů fmy, hlavně dětské útulny, prohlídka byla skončena.

26. V. prohlédla výprava za laskavého vedení p. ředitele Maliny velkou tkalcovnu, bělidlo, úpravnu a barevnu fmy Ed. Doctor v Náchodě. Továrna tato má 1152 stavů a 1100 dělníků, z čehož dnes pracuje asi 60%. Jeden dělník obsluhuje 3 stavy, dříve jen 2, čímž výkonnost značně stoupla. Konečně byla navštívena přádelna bavlny Akc. spol. textilních závodů dř. J. Mautner, kde výpravu ochotně provedli pod vedením p. disponenta Papeže úředníci společnosti. Ohromné továrny této společnosti v Náchodě, po Liebigových továrnách v Liberci u nás v bavlnářském průmyslu největší, se skládají z přádelny, tkalcovny, barevny, úpravny a bělidla, zaměstnávají na 4000 lidí, 120.000 vřeten, 1600 stavů. Závody tyto, které náležejí velkému trustu bavlnářskému, jsou zaměstnány celkem plně. Tím exkurse shlédla celý způsob bavlnářské výroby, od předání surové bavlny až po barvení hotových tkanin a výrobu pestrého zboží, vyjímajíc jen potiskování látek.

St. Režný.

O finančním hospodářství svazů samosprávných. V čísle 4—5 ročníku XIII. výborně redigovaného Věstníku poradního sboru českých

okresů jsou o tomto thematu tři velmi poučné články. Jest známo, že otázka finančního hospodářství komun u nás — jako v Evropě vůbec — přichází do stadia kritického, k čemuž přispívá i spor o účelnosti a prospěšnosti, po případě o mezích působnosti samosprávy oproti správě státní. Na poli administrativním byla otázka ta u nás po převratu formálně rozřešena zákonem župním, jehož výsledek prakticky se zkouší právě na Slovensku, na poli finančním však — a to hlavně v zemích historických — bojují úporně proti sobě dva výše zmíněné principy. Jasně názory obou táborů možno poznati v uvedených třech člancích. Z nich prvé dva (a to prof. Dr. Horáčka a Klapky) byly proneseny na IX. řádném sjezdu českých okresů, a místo to udává jich tón, kdežto třetí pochází od reprezentanta státní moci finanční (min. r. Dr. Bol. Fux).

Stanovisko svazů samosprávných jest toto: Samospráva představuje živél, kde se projevuje vůle lidu a národa. Za Rakouska byla místem pro tento účel jediným, nyní jest, aspoň místem pro občanskou výchovu státních příslušníků. K této činnosti samosprávy politické jaksi přistupuje povinnost plniti určité úkoly hospodářské místního rázu (police, komunikace, zdravotnictví a pod.). Ke všemu tomu potřebuje samospráva finanční prostředky. Hospodářství obecní a okresní, jako jiná hospodářství veřejná, byla válečnými a poválečnými důsledky porušena a zákony z r. 1921 toliko částečně přinesly sanaci, nikoli však definitivní ozdravení. Tato nesmí však býti prováděna na úkor omezení oboru působnosti samosprávných svazů. Zastanci samosprávy katexochén nesouhlasí s radikální přeměnou dnešní finanční soustavy, speciálně ne s omezením práva přírážkového; nanejvýše spokojili by se s úpravou přidělovou, ovšem za příslušných kautel. »Poměr mezi státem a samosprávnými korporacemi, který nyní není nejrůžovější, musí býti postaven na půdu vzájemné důvěry.«

Nepochopitelný jest odpor této skupiny proti ustanovení § 32 finanční novely (daně a přírážky z podniků veřejně účtujících nesmí činiti více než 80% čistého zisku!). Odůvodněny jsou výtky na opožděné předpisování daní a odvádění jich výtěžků. Stanovisko samosprávy jest v teorii i praxi mírně konservativní.

Naproti tomu správa státní a teoretikové finanční výsosti státní vytýkají samosprávě nepřilíš velký ohled na zájmy všeobecně prospěšné, ukazují na egoismus obcí a jiných komunálních svazů, na to, že obce nestanoví si potřebu své podle příjmů, nýbrž naopak, a zazlívají jim velké výdaje osobní. Staví se ostře proti systému přírážkovému v nynější jeho podobě známými slovy, že »přírážky ruinují státní daň«, a ac nemohou odhodlati se ke zrušení tohoto systému, hledí ho omeziti a v následcích jeho pokud možno dohlédacím a represním právem vyšších úřadů. Příjmy samosprávných svazů budou prý rozmoženy jednak dotacemi, jednak povolením samostatných dávek, jež by přivedly do finančního systému samosprávného pružný element. Ovšem zastanci mínění finanční správy státní neustále opakují, že nutno pracovati od zdola a nikoli od shora. Ani stát nespasí přiděly finance samosprávné, neboť jeho prostředky nejsou neomezené. Obce musí se omezit, neboť není možno, aby přiděly nahrazovaly to, co by se mohlo a mělo nahraditi spořivostí.

Proti tomu druhá strana uvádí, že stát dívá se na samosprávu jako na marnotratného syna, a že tato nemůže se omeziti více, než nyní již činí.

Jisto jest, že obce po převratu nezachovávaly vždy správnou finanční politiku, a že se budou musiti omeziti ve svých potřebách, pokud nezískají úhradu pro ně jiným způsobem, než neustálým silným zatížením poplatníků daní přírážkám podrobených. Toho jsou si vědomy obě strany, ac priznati jest to těžko. K ozdravovacímu procesu finančnímu musí se své strany přispěti i obce snížením daňového břemene. dnk.

Immunita členů zákonodárných sborů. Když v době absolutního státu a kabinetní justice postupem času tradicí a zvykem, a po případě revolucí, vytvářely se sbory zákonodárné, které s panovníkem dělily se

o moc zákonodárnou a dosahovaly vlivu na moc vládní, bylo samozřejmým požadavkem, aby členové těchto sborů byli nadáni neodvislostí vůči panovníku, jež by pro jejich činnost v parlamentě se na nich mohl mstít, nebo jim v ní úplně překážeti. V těch dobách se vyvinula parlamentní imunita, že totiž členové zákonodárných sborů nesměli býti pohnáni před soud bez svolení příslušného sboru. Ustanovení to bylo nutné, rozumné a účelné. Vzniklo v mateřské zemi parlamentarismu a přeneslo se do všech ústav. Než doby se změnily. Justice stala se neodvislou, řídící se pouze zákony. Absolutní panovníci mizeli a konstituovány státy právní, kde i správa řídí se zákonnými předpisy. Místo panovníka vládne nyní ministerská rada, jež jest výborem parlamentní většiny. Je na snadě myšlenka, že nyní není potřebí parlamentní immunity, když vše jest ve státě ovládáno právem, jemuž podléhají všichni občané bez výjimky. Než na místě absolutního panovníka může nastoupiti absolutistická parlamentní většina, jež může vůči protivníkům politickým býti krutější než jednotlivec. Nutno proto i za změněných poměrů politických ponechati institut immunity. Než nutno dobře rozeznávat a míti na paměti účel její. — Mám za to, že u nás nechápu se správně tyto věci. Jestliže poslanec nebo senátor dopustí se trestního činu, jež s výkonem mandátu nemá pranic společného, ba přímo přičí se mu, dejme tomu, když poslanec nebo senátor dopustí se přestupku urážky cti svého spoluobčana, jest jen slušno a spravedливо žádati, aby pro něho platilo to, co pro každého jiného občana: aby byl před nestranným soudem žalován a potrestán, a není tendencí immunity poslanecké, aby vydán soudu nebyl. Immunitní výbor a sbor zákonodárný nemá rozhodovati, zda člen sboru dopustil se trestního činu a zda je potrestání hoden, či nikoli, k tomu v právním státě jsou soudcové, nýbrž má pouze rozhodnouti, zda trestní stíhání v tom kterém případě bylo proti členu sboru zavedeno pro jeho činnost jako poslance nebo senátora, nebo aby tato jeho činnost jeho byla překročena nebo stížena. Několik posledních událostí v našem životě politickém nesvědčí o tom, že by příslušní činitelé si byli tohoto stanoviska vědomi. Tvoří se tak dvojí právo v demokratické republice: jedno pro členy zákonodárných sborů, a druhé pro ostatní občany. Neustále se tvrdí, že parlamentarismus jest v krizi. Nevěřím tomu, nutno však změnit stanovisko ve věci immunity členů sborů zákonodárných, a speciálně v deliktech nepolitických.

Dr. Karel Novák.

LITERATURA.

Josef Šusta: *Dějiny Evropy v letech 1812—1870. I.* — Praha. »Vesmír«. Děj. nového věku. 1922. 8°. str. 306. — Jest málo knih v nynější vědecké literární produkci význačných, ale ještě řidší jsou díla, jež přesto, že jsou pracována metodou přísně vědeckou, otvírají se i širší vzdělané veřejnosti. K nim patří nesporně tato práce Sustova, v níž své myšlenky vykládá historik-vědec způsobem přístupným, aniž by co musil při tom slevovati se svého kritického stanoviska, nikoliv úzkému kroužku odborníků, nýbrž průměrným vysokoškolským inteligentům. Dílo jeho vzniklo vlastně z přednášek, jež konal na diplomatických kursech. Tím si vysvětlíme formu, neboť v těchto kursech stejně zasedá vedle odborníka-historika, právník, inženýr, politik atd. Ale nutno je říci již předem, že forma tato je skvělá; Šusta je mistr slohu, nebojí se řečnického obratu, dovede však voliti vždy výraz přiléhavý, který vystihne situaci do posledního detailu. Způsob jeho vyjadřování dosvědčí pravdivost slovy, že k zhodnocení obsahu nedostací jen ovládati věc, nýbrž mnoho záleží na podání, jež úplně se kloní ke zvyku galskému a odtažuje od strohé a drsné formy germánské. To je jistě první dojem, jímž na Vás působí